

גיליון מס' 368 פר' יוגש
תשע"ט שנה שביעית

גליון זה יו"ל
לזכות כל מסיימי הש"ס העמלים
בתורה מדי יום ללא הפסקה

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

עלי הדף"ס

כל השונה הלכות

שלהי נדה תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העוה"ב שנאמר הליכות עולם לו אל תקרי הליכות אלא הלכות. צ"ב היכן מרומז בפסוק דזה דוקא אם שונה הלכות בכל יום, ושמעתי מאמרו"ר זללה"ה לבאר דעולם פירושו תמיד והיינו בכל יום ששונה הלכות בכל יום ועולם מתפרש גם עוה"ב דהיינו שמי שעושה כן מובטח לו שהוא בן עוה"ב ומקרא נדרש לפניו ולאחריו, ועי' בתוס' ב"מ ס"א א' (ד"ה קרי ביה) שדנו בהרבה מקראות שנדרשין לפניו ולאחריו עי"ש.

(טעמא דקרא תרי עשר עמו שע"ד)

גמרה של תורה

כתיב במלכים א' (ג' ט"ו) ויקץ שלמה והנה חלום וגו' ויעש משתה לכל עבדיו. ובריש קה"ר מכאן שעושיין סעודה לגמרה של תורה, וקשה מה ענין זה לגמרה של תורה וי"ל דגמרה של תורה היינו בש"ת כשגומרין הקריאה של התורה [וכמ"ש הרמ"א בא"ח סי' תרס"ט דיר"ט האחרון של סוכות קורין שמח"ת לפי ששמחין ועושיין בו סעודת משתה לגמרה של תורה], ולכאורה היה אפ"ל שאי"ז גמרה של תורה כלל כיון שעדיין לא למד גם התושבע"פ כולה שהיא פירושה של תורה שבכתב אך ממה שעשה שלמה המלך סעודה כשנתבשר על החכמה אע"פ שבודאי עדיין היה צריך ללמוד ולעסוק בתורה מוכח דעושיין סעודה גם כשלא החכים בפועל כל הצורך רק בכח, וה"נ בגמרה של תורה שבכתב החכים בכח שיהא יכול לעסוק בתושבע"פ דליכא מידי דלא רמיזא בתורה שבכתב ואם יזכה ימצא.

(טעמא דקרא מלכים א' עמו' שד"מ)

פנינים על הפרשה

ויאמר פרעה אל יעקב כמה ימי שני חייד" (מז, ח)

סיפר הגרא"ל שטיינמן ז"ע מה ששמע מיהודי בכפר סבא שבדידה הוי עובדא: החפץ חיים נסע פ"א בדרך, ובחול"ל בצדי הדרכים היו מדי פעם "צלמים" של הגויים, הח"ח נרדם וכל הזמן היה מרים ראשו ומורידו. היהודי הנ"ל חשש שיהיה חילול ה' אם יעברו ע"י הטומאה ובדיוק אז הח"ח יוריד ראשו ויהיה נראה ח"ו כמשתחוה לצלם, כי כך היה דרך הגויים להשתחוות לפני כל צלם שעברו לפניו, ולכן הכין בגד גדול שיכסה בו את הח"ח ליד כל מקום שיש בו צלם. והנה עברו דרך עשרות צלמים, ותמיד כשהגיעו לצלם היה הח"ח באמצע השינה מרים וזוקף ראשו, והיהודי לא השתמש כלל בבגד שהכין.

והוסיף רבינו שליט"א, שיש חז"ל במדרש מה שפרעה שאל ליעקב "כמה ימי שני חייד", משום שזקינו אברהם אבינו בא לפרעה, ואצלו היה המשקוף נמוך משום שהיה כנגדו ע"ז, כך שכל מי שנכנס ישתחוה לו, וכשבא אברהם אבינו מיד המשקוף נתרומם, וכך היה אצל יעקב, ולכן טעה שהוא אברהם אבינו.

בזה אמר רבינו לבאר מה שאמר לפרעה "מעט ורעים היו ימי שני חייד" וגו', ומי שאלו זאת אם היו שנותיו טובים או רעים, וכי דרך ארץ הוא לענות על מה שלא שאל? אכן לפי זה שחשב פרעה כי הוא אברהם אבינו והתפלא על כי כל כך זקן הוא, על זה השיב שאינו כ"כ זקן רק מעט ורעים ימי שני חייד. (דרך שיחה)

עלי שי"ח

רשימות אישיות מפנקסיו של תלמיד רבינו הגאון רבי יצחק שלמה בן שמואל קרלבוך זצ"ל, ממה שזכה לראות, לשאול ולשמוע במחיצת רבינו מרן שליט"א (תודתנו נתונה לאחיו הגאון רבי יחיאל שליט"א על מסירת הדברים לע"נ)

פסקו את מו"ר, מי שראה את מרן הגריש"א מאחוריו האם יכול לברך שחלק מחכמתו גם שלא ראה פניו. ת. מסתבר שכן סוכ"ס ראה - גם להקביל פני רבו מקיים בזה, הרואה קוף ופיל מברך משנה הבריות לא צריך לראות פניהם. הרואה קברי ישראל לא צריך לראות את כל הקבר, כן הנ"ל.

סיפר הגר"י, פעם הגיעה אשה מאיטליה שהיא יהודיה עם תעודה לפני מרן הגריש"א ושלה לברר אצל הרב פואט, הרב באיטליה, ואחר ברורים בספרים, פסק שלא יהודיה שאל הגר"י למרן הגריש"א מאיפה הוא ידע והשיב שכל התעודה היתה כתובה בשחור חוץ מהמילה יהודיה שהיה כתוב באדום...

שאלו למנהג החסידים המתפללים על אתרוג בט"ז בשבט גם שחל בשבת, האם לסוחר אתרוגים יהיה אסור להתפלל שאצלו זה מסחר... והגיב רבינו - הכל טעות! אין נידונים על האתרוגים בט"ז בשבט אלא בעצרת נידונים על הפירות. שאלה: א"כ בעצרת, השאלה הנ"ל, האם זה נכון? והסכים רבינו.

הגר"י זילברשטיין שליט"א שאל שבהודו שורפים את המתים ושופכים את האפר לנהר גינים האם מותר לשתות מהנהר הזה [כששורפים את המתים אומרים שריפה לשם ע"ז] והאם מותר לאכול מהירקות שגדלו מהשקיה מהנהר הנ"ל. וענה רבינו שמותר. כמה שאלות ששאל אותם הגר"א דינר מלונדון: האם הירוש מניות צריך להפריש מעשר. מו"ר ענה: לכא"ו כן. עוד שאל, בישיבה מתקיימת ברית, והזמינו ראש ישיבה גדול לשמש כסנדקאות, והרה"י מאחר האם צריך לחכות לו, כי יש ביטול תורה של התלמידים או לא. מו"ר ענה, לא צריך (א"ה, כמובן הכל לפי הענין בזה).

שאל מדוע בברכת 'מי שברך' לא מזכירים בברכה את האברים שאין בהם עצם, כמו לב לשון טחול גיד... והגר"י זילברשטיין רצה להשיב כי כשמברכים את כל הגוף כוללים גם את זה, אבל מו"ר ענה, הם העיקרים, לכן לא צריך להזכירם.

עוד שאל, ב' חבורה' של אפית מצות, והגיע זמן מנחה, והנה אם יתפללו לא יהיה להם אחרי זה עוד שעות לאפית וממילא יחסר להם מצות לשאר הימים בפסח, האם העוסק במצוה פטור ממצוה נאמר גם על מצוה קיומית? והגר"י זילברשטיין רצה לטעון שיש כאן עוד מצוה של שמחת יו"ט שיהיה לו שפע של מצות. ומו"ר לא קיבל את דבריו והראה את לשון הרמב"ם הל' יו"ט פ"ו הט"ז ה"ד בכלל שמחת יו"ט.

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"ג, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, וש"ת מרבינו.

הסיומים של רבינו שליט"א

זכיתי בחסדי ה' לשהות במחיצת רבינו כמה פעמים כשעשה את הסיום על הרמב"ם, וראיתי שרבינו משלים בסוף לימוד הרמב"ם את מה שהשמיטו הצנזורה [וכיון נדפס גם ברמב"ם את מה שהשמיטו הצנזורה] [וכיום נדפס גם ברמב"ם מהדו' הר"ש פרנקל].

סיום השו"ע

סיים רבינו השו"ע, ושתה קצת יין ואמר הדרן, ואמר שזה אומר על כל חלקי השו"ע שלמדם כל השנה, ומחזור הבא יתחיל בפסח, אבל משנה ברורה ממשיך ללמוד כסדר, שכידוע רבינו מסיים בכל שנה עד ערב פסח: ש"ס בבלי, ירושלמי, רמב"ם שו"ע, מכילתא, תו"כ, ספרי וכו' ועוד. [וכל זה מלבד כתיבת ספריו וחידושו שיעוסק בהם באותה עת בעיון, וכן השבת תשובות לעשרות המכתבים המגיעים אליו מידי יום ביומו ועוד כידוע].

היה פעם שסיים רבינו שו"ע אהע"ז, וביקש שיביאו לו שו"ע חו"מ וקרא קצת, וביאר שעושה כן משום שהוא כמו סיום מסכת שמתחילים קצת את המסכת הבאה.

רבינו סיים שו"ע יר"ד בערב תשעה באב לאחר חצות, וביקש שיביאו לו שו"ע אהע"ז, ואמר דמכיון שמותר מעיקר הדין ללמוד תורה באותה שעה לפיכך יתחיל קצת שו"ע אהע"ז כדרך שנוהגים בסיום הגמ'.
סיום בילדותו של רבינו

סיפר רבינו: כבר בגיל עשר סיימתי מסכת קידושין בישיבה קטנה 'תפארת ציון', ועשו סיום וכיבדו אותי לומר דרשה. ואבא זצ"ל הכין לי להדרן את השאלה הידועה, מה היה דינם של האבות כישראל או כבן נח, וכיצד נהגו בשבת הרי מצד אחד גוי ששבת חייב מיתה, ואם דינם כישראל אסורים לחלל שבת. אלא מתרץ הפרשת דרכים שלבשו ציצית, ואז ממה נפשך, אם דינם כישראל אתי שפיר, ואם דינם כב"נ נחשב משוי ולא שמרו שבת.

סיום בארץ ישראל

סיפר רבינו שכשעלה עם אביו זצ"ל לארץ ישראל אחז בלימוד עם אביו בסוף חומש שמות, ואמר אביו להשאיר קצת בשביל הסיום לארץ ישראל, כי רצה לעשות הסיום בארץ ישראל.

סיום אחר תחיית המתים

סיפר רבינו: למדתי חברותא עם הגאון ר' משה סולובייצ'יק זצ"ל מסכת תמורה, ולא סיימנו, וכשנסע להתחתן אמר שעוד נגמור, ובינתיים כבר נפטר, ואמר רבינו אולי נשלים אחר תחיית המתים. ופעם שמעתי מרבינו הגרא"ל שטינמן זצוק"ל שהגר"מ סולובייצ'יק זצ"ל היה חבר חדר בישיבת פ"ת במשך חצי שנה עם יבלחט"א רבינו שליט"א [טרם שדר עם הגאון ר' חיים שאול קרליץ זצ"ל], ואז אמר הגר"מ סולובייצ'יק תראה שאנשים עוד ירוצו אחריו לקבל ברכות, כפי שאכן היה לבסוף [והוסיף רבינו הוא ביקש ממני להיות עמו בחדר].

שתיית יין בסיום

אמר רבינו שרק אחר כל המסכתות הקטנות שותה יין בסיום. אבל אחר מסכת אבות דר' נתן בלבד לדוגמא אינו שותה יין בסיום, כיון דאינו מסכת רק ברייתא.

אינו כבוד למסכת להתחילה ולא לסיימה

סח פעם רבינו: כשאבא זצ"ל היה מלמד בישיבה [כשהיה ראש ישיבה בישיבת 'בית יוסף'] לא היו לומדים את כל המסכת אלא רק את רובה, ולכן היה משלים השאר לבד, הסביר שאינו כבוד למסכת להתחילה ולא לסיימה.

מהו 'גמר' אצל רבינו

אחד ביקש ברכה מרבינו שבנו ימצא דירה, ולאחר שמצא הגיע לבשר לרבינו התבטא 'גמרתי עם הדירה', ואמר לו רבינו חשבתו שגמרת מסכת גמ'.

שמחת התורה - סיומים

שמעתי מהרה"ג ר' מאיר מונק שליט"א, שסיפר ר' אפרים פוטלסקי ז"ל שהיה נוכח כאשר הגיעה משפ' קרליץ לארץ ישראל, וראה את רבינו שהיה אז כבן חמש, מתרפק על דודו [מרת החזו"א זצ"ל] ומספר בהתלהבות 'פעטער איך האב געמכט א סיום אוף חמשה חומשי תורה' - 'דוד, סיימתי חמשה חומשי תורה'.

סיום הש"ס בכל שנה

דרכו של רבינו לסיים את הש"ס בכל שנה, וזמן הסיום הוא בערב פסח בבית הכנסת לדרמן לאחר תפילת שחרית [כותיקין].

אמנם גם בערב ראש השנה נוהג רבינו לסיים חצי הש"ס [שאז גומר סדר נשים], וכדי לעמוד בזמן זה הנהיג רבינו לעצמו ללמוד במסכתות נדרים וסוטה הספק דפים כפול, דהיינו שש עשרה דף ליום, משום שבלא זה לא יספיק לסיים סדר נשים עד ערב ראש השנה, וביאר רבינו הטעם שעושה כן דוקא במסכתות נדרים וסוטה, מפני שבמסכת נדרים יש עמודים קטנים, ובמסכת סוטה יש הרבה אגדות.

ההרגשה הנפלאה בשעת הסיום

אחד מהדברים המרגשים בבית רבינו היא לחזות כל פעם מחדש בסיומים שעורך רבינו ובשמחה שאוחזת בו כל פעם מחדש. ודרכו של רבינו היתה להמתין בסיום עד שתבא גם הרבנית ע"ה לשמוע הסיום, ונתן לה לטעום יין מהסיום, והרגישו שמחה משותפת בכל פעם מחדש, והיתה מברכת כל פעם שתזכה לעוד הרבה סיומים יחד עם רבינו.

וכבר מתחילת היום כשיש סיום מכריז רבינו בשמחה שהיום יש סיום, ומסיים המסכת בבלי וירושלמי, ולא פעם שואל אם יש מנין ואומר קדיש המיוחד לסיום, ודואג שכולם יטעמו מיין הסיום.

אחד הימים המרגשים ביותר בשנה זה כמובן בערב פסח, שבתוך כל ההכנות ליום טוב של פסח, הסיום הגדול על הש"ס בבלי וירושלמי ממלא את רבינו בשמחה עצומה שזכה עוד שנה בעמל ויגיעה גדולה ללמוד ולחזור שוב על כל התורה.

ובכל שנה זוכים לראות מחדש את התרגשותו העוצמה של רבינו, ושוב מתחיל את הש"ס מחדש בצמאון גדול כאילו זו הפעם הראשונה, אשרי עין ראתה כל אלה!!

שני סיומים בערב פסח שחל בשבת

אמר רבינו שבשנה שחל ערב פסח בשבת אני עושה שני סיומים, אחד ביום חמישי [הסיום הגדול], ולחומרא אני עושה סיום גם ביום שישי, וכן נהג גם אבא זצ"ל לעשות סיום ביום שישי [והוסיף רבינו, אני כבר אראה איזה גמ' ללמוד ביום חמישי בשביל הסיום של יום שישי].

וסיפר רבינו, שנה אחת רציתי לבדוק אם אפשר ללמוד מסכת בבא בתרא ביום אחד, ולמדתי בבא בתרא מהבוקר של יום ה' עד הערב. ופעם למד רבינו את מסכת מעילה ביום ה', והתחיל אחר שעה אחד עשרה, ובאחד וחצי כבר היה אחרי הסיום.

סיום במחיצות מרת החזו"א והקה"י זצ"ל

כבר כתבנו לעיל שכל ערב ראש השנה רבינו מסיים חצי ש"ס, וסיפר רבינו שבאחד הפעמים כשעשה סיום בערב ראש השנה, שמע מזה החזו"א ונכנס גם הוא להשתתף, ואמר שאע"פ שמעיקר הדין אסור לו לצום מטעמי בריאות אבל משום מהיות טוב אל תיקרי רע נכנס ג"כ להשתתף.

בשנים מאוחרות יותר רבינו היה עורך הסיום בערב ראש השנה בבית אביו מרת הקה"י זצ"ל ברוב עם.

פעם אחת היה חסר למרת הקה"י סיום לערב פסח, וקרא לרבינו לעשות סיום, ואמר לו הרי בודאי כבר עשית את הסיום מקודם, ורשם רבינו על פתק בהאי ליטא 'א בבלי וא' ירושלמי' (מהרע"ט שליט"א).

סיום התורה כהנים

כשסיים רבינו התורה כהנים, הלך לארון הספרים והוציא חומש במדבר, וקרא את הקטע הראשון של הספרי, ואמר רבינו שעושה כן כמו שעושים בסיום מסכת, שזה כמו גמרא, אל בחומש עצמו אינו עושה כן [שמחת תורה שאני שמסיימים את כל החמשה חומשי תורה].

סיום הרמב"ם

אמר רבינו שהיום עושה סיום על הרמב"ם, ביקש להביא יין, ושתה קצת יין, והסביר רבינו דמה שאמר ההדרן בסיום הרמב"ם, אף שאינו גמ', כיון שזה תפלה.

ברכת מזל טוב לכל מסיימי הש"ס וברכת הצלחה לכל המצטרפים למחזור החדש בברכת התורה יצחק גולדשטוף

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🏠 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשידי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש לחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 שלוחה- 1586

קהילות 073-2757000 שלוחה- 4310